

villkor och kvaliteten inom stadens verksamheter och senast i januari 2020 togs kraven på heltid som norm och på att minska timanställningar bort ur upphandlingsunderlaget för hemtjänsten, något som under denna pandemi med uppenbar tydlighet visat sig vara ödesdigert.

Nära en fjärdedel av den arbetade tiden inom äldreomsorgen utgörs av timanställda. Det är inte bra för kontinuiteten och det är inte bra för jämställdheten. Fortfarande lever många kvinnor under alltför svåra ekonomiska förhållanden. Hälften av kvinnorna i traditionella arbetaryrken jobbar deltid och den främsta anledningen till detta är att de inte får en heltidsanställning.

Det krävs en politisk vilja för att förändra dessa förhållanden och ge personalen organisatoriska och tidsmässiga förutsättningar att ge en individanpassad omsorg, höja statusen på yrket och skapa förutsättningar för att vilja och orka arbeta kvar.

§ 11. Äldreomsorgens årsrapport 2020

Dnr ALD 2021/31

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner rapporten
2. Äldrenämnden överlämnar rapporten till kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna för kännedom

Ärendet

Äldreförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2021-02-22.

Äldrenämnden ansvarar bland annat för stadsövergripande utvecklingsfrågor inom äldreomsorgen i Stockholms stad. I uppdraget ingår även att årligen ta fram en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet i syfte att ge en samlad bild av äldreomsorgen i Stockholms stad. Årsrapporten används som underlag i det kontinuerliga utvecklingsarbetet för en likvärdig äldreomsorg av god kvalitet. Årsrapporten 2020 är den fjärde upplagan och precis som tidigare år bygger den på övergripande statistik om den äldre befolkningen i Stockholm, äldreomsorgens insatser och volym, resultat från olika uppföljningar samt olika utvecklingsarbeten som bedrivits.

Nytt för i år är att personalfrågor ingår i redovisningen samt att det finns ett avsnitt om digitalisering. Det finns även ett avslutande avsnitt om utvecklingsområden som framkommit i redovisningen som i stora drag handlar om kompetensutveckling, stärkt ledarskap, hälso- och sjukvårdens organisation, digitalisering och att i högre utsträckning ta tillvara de äldres synpunkter i utveckling av äldreomsorgen.

Förslag till beslut

Ordföranden Erik Slottnér (KD) föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordförande Mirja Räihä m.fl. (S) anmälde ett särskilt uttalande enligt följande:

Äldrenämnden har i uppdrag att årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen. Syftet med årsrapporten är att ge en samlad bild av äldreomsorgen i Stockholms stad 2020. Rapporten ska också vara ett underlag för att arbeta mot en likställighet inom stadens äldreomsorg och ska användas i dialoger med stadsdelsförvaltningarna samt fungera som ett underlag för beslut, planering och utveckling.

Då flertalet av de regionala jämförelserna saknas i rapporten, troligtvis på grund av att StockholmSNAC för 2020 uteblev på grund av pandemin, blir det svårt att utifrån rapporten arbeta för en mer likställig äldreomsorg.

Minskningen av antalet verkställda beslut inom hemtjänsten beror troligen, som rapporten pekar på, den pågående pandemin och att flera har valt att ha insatsen vilande på grund av oro att bli smittad. Detta resulterar nu i att flera som söker biståndsinsatser har omfattande behov eftersom de väntat för länge med att söka hjälp, något som staden behöver ha beredskap för.

Trots att personalkontinuiteten är en av de viktigaste faktorerna för den enskildes trygghet finns den omnämnd vid enbart ett

tillfälle i den blågröna majoritetens budget. För oss är det viktigt att sträva efter en ökning av personalkontinuiteten och de stora variationerna mellan stadsdelar behöver utredas och goda exempel spridas.

För att uppnå en god personalkontinuitet krävs politisk vilja och fasta anställningar på heltid. I årsrapporten för år 2019 förklaras att flera av de privata utförarna som har ovanligt god personalkontinuitet har personal, vanligen timanställd, som enbart går till ett visst antal kunder och att denna personal ofta arbetar sex dagar i veckan. Vidare redogörs för att utförare med relativt få kunder har en bättre kontinuitet än utförare med många kunder eftersom de har få antal anställda och i snitt färre antal kunder än de kommunala eftersom de privata utförarna har möjlighet att ange max antal kunder, samt har möjlighet att ange ett begränsat geografisk upptagningsområde. Större privata utförare har liknande resultat som de kommunala utförarna på kontinuitetsmätningarna. Att denna förklaring utelämnats i rapporten för år 2020 ger oss ingen anledning till att tro att de privata utförarnas något bättre siffror beror på något annat än detta.

Arbetet för att erbjuda fler trygga och fasta anställningar behöver intensifieras. Att som tidigare hävda att arbetsgivaren behöver flexibilitet i verksamheterna kan inte längre rättfärdiga att närmare en fjärdedel av arbetet utförs av timvikarier, särskilt inte som flera av dessa vill ha en fast anställning.

Att Stockholm inte i sina upphandlingar och i förhållande till egen verksamhet längre tillräckligt tydligt driver krav på tryggare anställningar får stora negativa konsekvenser. Likaledes behöver staden för att skapa en bättre och säkrare äldreomsorg höja ambitionerna för kompetensutveckling, både i förhållande till egen och upphandlad verksamhet. Det bör vara en självklarhet framöver att hur verksamheterna lever upp till kompetenskrav ska följas upp i stadens utvärderingar.

Ledamoten Robert Mjörnberg (V) m.fl. anmälde ett särskilt uttalande enligt följande:

Alla torde vara överens om att år 2020 var ett år med allvarliga konsekvenser för såväl de äldre som de som arbetar med de äldre. Vi vet ännu inte vad följderna av isoleringen och sjukdomsutbrott betytt för de äldres för psykiska och somatiska

hälsotillstånd. Personalen inom äldreomsorgen har fått arbeta under fysiskt och psykiskt svåra förhållanden och det har även har förekommit bristande stöd från chefer. En del i det som handlar om bristande ledarskap ser vi som kopplat till ett för stort antal anställda kopplat till varje enskild chef.

Pandemin har även givit effekter på Äldreförvaltningens årsrapport 2020 genom att förvaltningar och chefer inom äldreomsorg inte har kunnat genomföra verksamhetsuppföljningar fullt ut. Kvalitetsuppföljningar på individnivå, liksom även Socialstyrelsens brukarundersökning, visar på minskad andel observationer respektive lägsta svarsfrekvensen sedan undersökningarna startades. I årsrapporten saknas helt data angående den medicinska kvaliteten på vården och omsorgen på grund av att uppgifter från kvalitetsregister inte delgetts.

Med det ovan sagda anser vi att man bör vara försiktig med tolkningar av data från årsrapporten och istället ta fasta på de brister i äldreomsorgen som uppmärksammas i genomförda granskningar (Coronakommissionen och IVO) men som också sedan flera år varit kända.

Vi anser att det inte finns tid för att avvakta utan att det omgående bör fastställas krav på:

- max antal medarbetare per chef
- max antal ärenden per biståndsbedömare
- minimum antal sjuksköterskor beroende på storlek och inriktning av vård- och omsorgsboende, demens respektive somatiskt
- att öka andelen undersköterskor i hemtjänst och på särskilda boenden i förhållande till vårdbiträden
- max andel timanställda
- minimikrav på läkarbemanningen på vård och omsorgsboende då det inte går att vänta på nationella minimikrav, förhandlingar bör ske med regionen om ökade läkarresurser och krav läkarens tillgänglighet och ingående i teamet på boendena.

Vidare ska planeringen av framtida personalbehov, förutom befolkningsprognoser och personalavgångar, bygga på uppsatta mål/nyckeltal för en optimal verksamhet och prognoser för när dessa kan förväntas vara uppfyllda. Vi vill se ett framtagande av nyckeltal för antal medarbetare per chef, för att säkerställa möjligheterna till ett närvarande ledarskap. Detta är av största vikt då det direkt påverkar personalens tillgång till råd och stöd

men också sätter ett tydligare fokus på arbetsmiljöarbetet och arbetsbelastningen generellt. Det är mycket angeläget att kunna få och ha ett förtroendefullt förhållande till de personer som arbetar i exempelvis hemtjänst. Vi anser därför att antalet personer i hemtjänsten som besöker den boende under 14 dagar ska sänkas till högst åtta, jämfört med nuvarande mål på max tio personer.

Vi anser att vidareutbildning, kompetensutveckling och språkförbättring ska ske på av arbetsgivaren betald tid även efter "Äldrelyftets" utgång.

År 2015 togs enligt årsrapporten fram en handlingsplan för att öka likställigheten och förbättra biståndshandläggarnas arbetssituation, som präglas av tidspress, hög arbetsbelastning otillräckligt inflytande och resurser i förhållande till de krav som ställs. Stadsdelsförvaltningarna ansvarar för att följa upp att målet nås avseende förbättrad arbetssituation och minskad personalrörlighet. Vi anser att det av årsrapporten ska framgå vilka arbets-förbättringar och vilken personalrörlighet som är uppsatta för att nå "målet".

Enligt Äldrestiftelsens utredning från 2017 (Bostäder anpassade för äldre 2017:4) var trygghetsboende (nuvarande benämning seniorboende) med aktivitetscenter, god fysisk tillgänglighet och centralt läge, nära till kommunikationer, affärer, vårdcentral av störst betydelse för att vilja bo där och för att kunna fortsätta bestämma över sitt liv. Avsaknaden av hälso- och sjukvårdspersonal i trygghetsboenden innebar dock att vissa ansåg att servicehus var ett bättre alternativ. Enligt Årsrapporten 2020 har antalet servicehuslägenheter har minskat med cirka 140 lägenheter jämfört med föregående år och till följd av de senaste årens minskade efterfrågan med tomma platser i servicehus har avveckling eller omstruktureringar till seniorbostäder genomförts. Samtidigt framgår i årsrapporten att under år 2020 fattades 381 beslut om servicehus varav cirka hälften var avslag, Vi efterlyser en analys av orsakerna till den påstådda minskade efterfrågan av servicehus, är anledningen boendenas kvalitet och attraktivitet eller är kostnaderna för höga för många i målgruppen?

Vi tolkar det som att det inte ska finnas annan boendeform mellan seniorboende eller eget boende med maximalt antal hemtjänsttimmar och vård och omsorgsboende i den nuvarande majoritetens planering, Var finns alternativen för de som lever i

fysisk och psykisk isolering? Vi anser att den påvisade diskrepansen mellan ansökningar och avslag till servicehus och utvecklingen mot i genomsnitt 78 timmars hemtjänst innan inflytt till vård- och omsorgsboende inte är acceptabel. Vi anser även att den utredning, som enligt verksamhetsplanen 2021 ska ske angående finansieringsmöjligheterna för modernt mellanboende och vilka ekonomiska effekter det kan ge, bör utvidgas till att omfatta en helhetsanalys av boendeformer utifrån de äldres perspektiv.

§ 12. Fördelning av medel från Matlyftet 2021

Dnr ALD 2020/788

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag på fördelning av medel motsvarande 8,0 mnkr från Matlyftet 2021.
2. Äldrenämnden beslutar att delegera till förvaltningschefen att besluta om eventuella omfördelningar av medlen som inte rekviderats
3. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering av paragrafen.

Ärendet

Äldreförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2021-02-04.

Under de senaste två åren har stadsdelsförvaltningarna haft möjlighet att ansöka om medel från Matlyftet. I budget 2021 har äldrenämnden fått i uppdrag att i samråd med stadsdelsförvaltningarna fortsätta arbetet med Matlyftet vars syfte är att motverka undernäring och ofrivillig ensamhet. Matlyftet är budgeterat till 8,0 mnkr för 2021. Alla stadsdelsförvaltningar har ansökt om medel och det sökta beloppet uppgår till 15,6 mnkr och därför har prioriteringar av medlen varit nödvändig. I bilaga 1, Fördelning av medel från Matlyftet 2021, redovisas fördelningen per stadsdelsförvaltning och verksamhet. I bilaga 2, Redovisning av Matlyftet 2020, redovisas en sammanställning av genomförda aktiviteter under 2020. Stadsdelsförvaltningarna har angett att de planerade aktiviteterna varit svåra att genomföra på grund av pandemin och de restriktioner som det medförde. Samtliga